

автономності та можливості прийняття важливих функцій. Проте, досить важко стоїть сьогодні питання впровадження реформи на все державному рівні одночасно. Звертаючи увагу на досвід зарубіжних країн, перед проведенням реформ децентралізації, проводилися експериментальні дослідження з переходом на нову форму управління лише в деяких окремо взятих регіонах держави, з ціллю дослідити позитивні або негативні тенденції в проведенні реформи, досконало приготувати нормативно-правову базу для подальшого впровадження змін на загальнодержавному рівні. Ще однією з можливих негативних тенденцій є наявність на території України, депресивних регіонів, по суті не здатних до самостійного впровадження стратегії розвитку регіонів. Власне в таких депресивних регіонах є неможливим створити фінансові структури управління, які будуть задовольняти потреби власного населення без втручання вищих державних органів [2, с. 135]. Однією з проблем проведення реформи – є невизначеність в стратегії розвитку місцевого самоврядування, яка має бути обговорена з представниками місцевих бізнес-еліт, з урахуванням особливостей політичної культури, методів роботи з місцевим населенням. Варто зауважити, що процес децентралізації є багатограним, тривалим, досить складним та на пряму залежить від політичної та культурної свідомості місцевого населення, саме від якого залежать результати проведення реформи, так як вища державна влада, тут позбавлена всеохоплюючого впливу. Україна на сьогодні, стоїть лише на початку дороги формування дієздатних територіальних громад.

Список використаних джерел та літератури:

1. Ковальова В. Реформа місцевого самоврядування: замість держадміністрацій створять виконкоми обласних і рай- онних рад / В. Ковальова // Урядовий кур'єр, 27 березня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukurier.gov.ua/uk/articles/reforma-miscevogo-samovryaduvannyazamist-derzhadm>.
2. Децентралізація та ефективне місцеве самоврядування: [навч. посібн. для посадовців органів влади та фахівців з розвитку місцевого самоврядування]. – К.: ПРООН/МПВСР, 2016. – 269 с.
3. Кіщевський С. Оновлення Конституції як завершення революції / С. Кіщевський // Центр перспективних досліджень. – 2015. – № 1. – С. 169–170.
4. Мінченко Р. М. Проблеми децентралізації державної влади і їх взаємодія з місцевим самоврядуванням в Україні / Р. М. Мінченко // Держава і право. – № 39. – С. 452.

Герасимчук Олексій Сергійович

студент магістратури

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Торгівля людьми: основні принципи розслідування та кримінальна відповідальність

Актуальність теми обумовлюється і набуває значення в умовах сучасної складної економічної ситуації, що склалася в нашій державі, адже через високий рівень безробіття та низький рівень життя населення громадяни змушені шукати роботу за кордоном. За статистикою, найуразливішою категорією людей, які страждають від

цього злочину, є саме жінки та діти. Найпоширенішими злочинами такого роду для України є насильство, сексуальна експлуатація, жорстоко поводження з дітьми та використання праці дітей.

За оцінками ООН, проблема транснаціональної злочинності, пов'язаної з торгівлею людьми має глобальний характер і стоїть на 3-му місці після торгівлі зброєю та наркотиками. Також варто наголосити, що на сьогодні за даними Міжнародної організації з міграції, в Україні зростає кількість жертв саме по трудовій експлуатації.

Згідно з ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека є найвищою соціальною цінністю, забезпечення й утвердження права на які є головним обов'язком держави. Разом з тим, торгівля людьми як у світі, так і в Україні є поширеним злочином, об'єктом якого є суспільні відносини, які забезпечують особисту волю людини [3].

Зважаючи на суспільну небезпеку зазначених злочинів, міжнародна спільнота приділяє багато уваги боротьбі з ними, про що свідчить низка міжнародних правових актів (Загальна декларація прав людини (1948 р.), Конвенція про заборону торгівлі людьми та експлуатації проституції третіми особами (1949 р.), Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини (1950 р.), Додаткова Конвенція про скасування рабства, работоргівлі й інститутів та звичаїв, подібних до рабства (1956 р.), Протокол про попередження та припинення торгівлі людьми, особливо жінками та дівчатами, і покарання за неї, який доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності (2000 р.) та ін.). Відповідно до цих міжнародно-правових актів та у зв'язку з необхідністю посилення боротьби з торгівлею людьми в Україні ст. 149 «Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини» ККУ Законом України від 12.01.2006 р. № 3316-IV була прийнята в новій редакції [7, с. 216].

Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини – злочин досить поширений, особливо щодо молодих жінок та дівчат, які вербуються для роботи за кордоном і там використовуються злочинцями у своїх корисливих інтересах.

Стаття 149 ККУ (Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини) встановлює кримінальну відповідальність за даний вид злочину:

Частина 1 ст. 149 КК передбачає позбавлення волі на строк від 3 до 8 років за торгівлю людьми або здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а також само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, використанням обману, шантажу чи уразливого стану особи. Частина 2 ст. 149 КК передбачає позбавлення волі на строк від 5 до 12 років з конфіскацією майна або без такої за дії, передбачені частиною 1 цієї статті, вчинені щодо неповнолітнього або щодо кількох осіб, або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, або особою, від якої потерпілий був у матеріальній чи іншій залежності, або поєднані з насильством, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого чи його близьких або з погрозою застосування такого насильства. Частина 3 ст. 149 КК говорить, що дії, передбачені частиною 1 або 2 цієї статті, вчинені щодо малолітнього, або організованою групою, або поєднані з насильством, небезпечним для життя або здоров'я потерпілого чи його близьких, або з погрозою застосування такого насильства, або якщо вони спричинили тяжкі наслідки, –

караються позбавленням волі на строк від 8 до 15 років з конфіскацією майна або без такої [4].

В даному виді злочину об'єктом виступає воля й гідність людини, додатковим факультативним об'єктом можуть виступати здоров'я людини, встановлений порядок здійснення службовими особами своїх повноважень, встановлений порядок перетинання державного кордону України. З об'єктивної сторони злочин може виражатись в таких формах: 1) продаж людини; 2) інша оплатна передача людини; 3) здійснення стосовно людини будь-якої іншої незаконної угоди, пов'язаної із законним чи незаконним переміщенням за її згодою або без згоди державний кордон України. Суб'єкт злочину – загальний, тобто будь-яка осудна особа, що досягла 16 років. Це може бути покупець і продавець, а також посередники операції. Суб'єктивною стороною злочину виступає прямий умисел при наявності мети продажу потерпілого, інша оплатна передача його іншій особі (особам). В даному виді злочину мотиви зазвичай є корисливі.

Кваліфікованими видами торгівлі людьми (ч.2 ст. 149) є вчинення цього злочину: 1) щодо неповнолітнього; 2) щодо кількох осіб; 3) повторно; 4) за попередньою змовою групою осіб; 5) з використанням службового становища; 6) особою від якої потерпілий у матеріальній або іншій залежності. Особливо кваліфікованими видами торгівлі людьми (ч.3 ст. 149) визначається вчинення тих самих дій: 1) організованою групою; 2) пов'язаних із незаконним вивезенням за кордон дітей чи неповернення їх в Україну; 3) з метою вилучення у потерпілого органів чи тканин для трансплантації; 4) з метою насильницького донорства; 5) якщо це спричинило тяжкі наслідки [6, с. 161].

Тяжкими наслідками вчинення цього злочину можуть бути смерть потерпілого, його самогубство, тяжка хвороба, в тому числі психічна, залишення потерпілого після використання в небезпечному для життя стані тощо. До тяжких наслідків, які є обставиною, що обтяжує відповідальність, можна віднести лише ті, щодо яких винний, який скоює передбачені в ч.1 ст. 149 КК дії, має умисну або необережну форму вини.

Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини можуть супроводжуватися або мати своїм наслідком вчинення інших злочинів, що виходять за межі складу злочину, передбаченого ст. 149 КК. У таких випадках дії особи слід кваліфікувати за сукупністю злочинів [5, с. 468–469].

Розслідування кримінальних справ за фактами торгівлі людьми на початковому етапі починається з відомостей, які отримують від жертв торгівлі (2,3 % кримінальних справ), з матеріалів інших кримінальних справ (8,7 % кримінальних справ), від близьких та рідних жертви торгівлі (9 % кримінальних справ), в результаті проведення ОПЗ оперативними підрозділами, а також діяльності дільничних інспекторів міліції (79 % кримінальних справ). Цей факт легко пояснюється латентністю, складністю злочинного ланцюга операцій винних осіб, ретельно продуманою багатоетапністю, значною часовою та територіальною протяжністю злочину, який нерідко сягає за межі однієї країни. Загальноукраїнська статистика МВС свідчить, що до суду доходить близько 85 % від числа зареєстрованих справ за фактами торгівлі людьми.

Найбільш оптимальний комплекс початкових слідчих дій загалом може виглядати наступним чином: допит потерпілих, свідків, співучасників (якщо такі є); допит осіб, що можуть дати відомості про злочинця та його спосіб життя (родичів, товаришів по службі, знайомих); пред'явлення для впізнавання, освідування потерпілих, затримання й особистий пошук підозрюваного; обшук за місцем роботи,

проживанням підозрюваного (підозрюваних) та за місцем його «зв'язків»; виїмка та огляд документів за місцем роботи та проживання підозрюваного, і при необхідності призначення по них експертизи; виїмка та огляд лазерних дисків, магнітних дискет і комп'ютерних вінчестерів за місцем проживання підозрюваного; накладення арешту на поштово-телеграфну кореспонденцію.

Паралельно зі слідчими діями здійснюються оперативно-розшукові й організаційні заходи, до числа яких належать: переслідування злочинця, який зник, по «гарячих слідах»; виявлення можливих свідків та їх допит; складання (або постановлення завдання про складання) композиційного портрета особи, яка вчинила торгівлю людьми; складання розшукових орієнтувань злочинця; накладення арешту на поштово-телеграфну кореспонденцію; оперативне спостереження у місцях вірогідної появи злочинця; блокування можливих місць відходу або перебування злочинця тощо [1].

Складність розслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми полягає в наступному:

- торгівля людьми порівняно «молодий» вид злочину (на початку 90-х рр. XX ст. після розпаду Радянського Союзу і падіння «залізної завіси» на території країн колишнього СРСР починаються неконтрольовані міграційні процеси);

- злочини, пов'язані з торгівлею людьми є різновидом організаційної злочинності і мають транснаціональний характер, тобто специфіка цього злочину у тому, що розпочинається він в одній країні (процес вербування, оформлення документів), а закінчується в іншій (продаж або інша оплатна передача людини);

- злочини вчиняються організованими групами з чітко розподіленими злочинними обов'язками, що значно ускладнює процес розслідування та доведення справи до кінця (дії злочинців мають конспіративний характер);

- відсутність чітко розробленої методики розслідування даного виду злочину, в якій би передбачався порядок взаємодії слідчих органів країн-постачальників так званого «живого товару» із слідчими органами країн-транзиту і призначення цього товару [2].

Отож, під час подорожі, навчання чи роботи за кордоном особа маєте подбати про власну безпеку. Саме через легковажність та недостатню поінформованість про реалії працевлаштування за кордоном громадяни нашої держави можуть потрапити в скрутне становище. Тому, за кордоном найперше про що потрібно дбати – це власний паспорт, який у руках злодіїв може стати предметом маніпулювання, якщо ви загубили паспорт або ж його забрали у вас силою, потрібно одразу звертатися до посольства або консульства України у відповідній країні; не варто виїздити із країни, доки не отримаєте чіткої контактної інформації про місце, де ви будете працювати та про безпечне надійне місце проживання; варто зробити ксерокопії всіх документів; завжди будьте готові до надзвичайних ситуацій (варто знати місце розташування посольства чи консульства України в країні, до якої збираєтесь їхати).

Список використаних джерел та літератури:

1. Горбасенко П. В. Загальні положення методики розслідування торгівлі людьми / П. В. Горбасенко // Наше право. – 2012. – № 1, ч. 1. – С. 126–135.
2. Карпов Н. С. Кримінальна характеристика торгівлі людьми / Н. С. Карпов // Університетські наукові записки. – 2005. – № 3 (15). – С. 268–273.
3. Конституція України. – К. : ТОВ «ВВП Нотіс», 2014. – 48 с.

4. Кримінальний кодекс України: від 05.04. 2001 р., № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=2341-14>.

5. Кримінальний кодекс України : [науково-практичний коментар] / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін.; за заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К. : «Ін Юре», 2003. – 1196 с.

6. Кузнецов В. О., Гіжевський В. К. Кримінальне право України (повний курс у схемах та таблицях) : [навч. посібн.] / В. О. Кузнецов, В. К. Гіжевський. – К. : Кондор, 2005. – 469 с.

7. Набруско М. С. Значення криміналістичної характеристики торгівлі людьми для розслідування злочинів цього виду / М. С. Набруско // Форум права. – 2014. – № 4. – С. 216–223 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2014_4_39.pdf.

Каленюк Вікторія Вікторівна

студентка

Житомирський національний агроекологічний університет

Становлення і сутність громадянства Європейського Союзу

Громадянство Європейського Союзу – унікальний для міжнародного та конституційного права інститут. Воно було запроваджене Маастрихтським договором 1992 р. як засіб захисту прав та інтересів громадян держав-членів (ст. 2 Договору про ЄС).

Дослідженням питання громадянства на сучасному етапі займаються такі західні вчені, як К. Хаас, Дж. Кохен, Дж. Каренс, Е. Лінклейтер та ін. Щодо вітчизняних вчених-дослідників даного питання слід відзначити О. М. Гладенко, І. В. Яковюк, Ю. Л. Подаєнко, Ю. А. Лепешков, П. А. Калиниченко та багато інших.

Необхідність запровадження європейського громадянства виникла у зв'язку з вільним рухом осіб, який закріплювався в установчих договорах Європейських співтовариств, із чітко визначеними правами та обов'язками, що тривав з 1960-х рр. У Маастрихтському договорі (1992 р.) було визначено головною метою в діяльності Союзу – посилити захист прав та інтересів громадян своїх держав-членів шляхом запровадження громадянства Союзу. Громадянству тоді було присвячено нову частину (розділ II) Договору про заснування ЄС.

Зміст громадянства Європейського Союзу полягає у правовому зв'язку громадян держав-членів ЄС з цією організацією, яка знаходить свій прояв у взаємних правах і обов'язках, встановлених Маастрихтським договором – Договором про створення Європейського Союзу, підписаним 7 листопада 1992 р.

В становленні громадянства ЄС можна виділити п'ять наступних етапів:

1. Паризький Саміт (1974 р.) – спеціально створена робоча група досліджувала за яких умов і протягом якого терміну громадяни держав-членів могли б отримати особливі права як громадяни Співтовариства. Розроблена за результатами цього дослідження доповідь «Європа для громадян» містила інформацію про політичні права громадян, а саме, активне і пасивне право на вибори, а також право на доступ до офіційних служб;